

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 1170
Tarih : 08.12.2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ve 4954 Sayılı Adalet Akademisi Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Pervin BULDAN

HDP Grup Başkanvekili

Iğdır Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği			
Esas Komisyon	Adalet			
Tarih:	13 Aralık 2014	E. No:	4/2544	
Ysm.Uzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
me	se	me	M	KUH
TBMM BAŞKANI				

TEMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LGİ
09 Aralık 2014
Nomara:

TEMM KÜTÜPHANE VE ARŞİV HİZM. BAŞKANLIĞI
09 Aralık 2014
NO: 258145

4482

GENEL GEREKÇE

Tarihsel bir olgu ve çağımızın en temel ve en keskin eşitsizliklerinden biri olan kadın erkek eşitsizliği, başka bir deyimle erkek egemen zihniyet, yüzyıllar boyunca derinleşerek günümüze kadar varlığını devam ettirmiştir. Bu derin eşitsizlik biçimi feminist kuramcılar tarafından toplumsal cinsiyet olarak formüle edilmiş ve bu kavram özellikle 1970'lerden itibaren feminist literatürün yanında tüm sosyal bilimlerde yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak, kadınla erkeğin sosyal ve kültürel açıdan tanımlanması, toplumların bu iki cinsi birbirinden ayırt etme biçimi, onlara verilen ve öğretilen toplumsal roller ve eşitsizlikleri anlatmak için kullanılan bir analiz kategorisidir. Toplumsal cinsiyet kavramının önemi, onun kadınlar ve erkekler arasındaki güç ilişkilerini anlamaya, eşitsizlikleri sorgulamaya ve gidermeye yarayacak bir kavram olarak düşünülmesinden sonra artmıştır.

Toplumsal cinsiyet; Henslin'nin de belirttiği gibi, biyolojik değil toplumsal bir nitelik ve kimliktir. Biyolojik cinsiyetten farklı olarak erkeklerin ve kadınların toplumsal cinsiyet kimlikleri psikolojik, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik olarak oluşturulmuştur. Özetle, kadın ve erkek tanımlamaları, rolleri bizlere sosyalleşme süreçleri içerisinde toplumun kurumları tarafından öğretilmekte ve benimsetilmektedir. Toplumun aynı zamanda kurumsal bir yapı olduğunu düşünürsek, kurumlardaki öğretilerin içeriğinin, kimler tarafından ve hangi amaçlarla kurulduğunun ne kadar önemli olduğunu anlayabiliriz. Bir örnek olarak, ilkokul kitaplarına bakacak olursak, kadının evde çocuk bakıp yemek pişirdiği, erkeğin ise işte, maçta yani toplumsal hayatta faal olduğu öğretiliyor. Ayrıca bilinmesi gerekir ki en gelişmiş denilen ülkelerde bile toplumsal cinsiyet eşitsizliği varlığını sürdürmektedir. Bu eşitsizliğin temel nedeni neredeyse tüm dünyayı kapsayan ataerkil sistemdir. Geçmişten günümüze, kadınlara biçilen toplumsal cinsiyet rolleri, kadının öncelikli yerinin "evi, yuvası" olduğu ve en kutsal görevlerinin "annelik" olduğu öğretilmektedir. Zaman geçtikçe, değişen gereksinimler, kapitalist sistemin yayılması ve (ucuz) işgücüne gerek duyulması kadınlarında çalışmaya başlamasına neden olmuştur. Kadınlar öncelikle "kadınsı" denilen işlerde (bakıcılık, terzilik, öğretmenlik vb.) çalışmaya başlamışlardır daha sonraları okuma oranlarının artması ve iş olanaklarının çoğalması ile diğer işlerde de yer almaya başlamışlardır. Günümüzde ataerkil sistem kadının ikincil durumda kalmasını sağlamanın yollarını sürdürmeye devam etmektedir. Bu yolların en başında kadının hem 'evinin hanımı, hem de çocuklarının anası' olması durumu gelmektedir. Kadınlar bu durumda çift iş yapmak durumunda kalmaktadırlar. Hem ev işleri çocukla ilgilenmekte hem de iş hayatını sürdürmek zorundadırlar. Bu çift yük,

kadınların siyasi ve toplumsal alana girmeleri önündeki en büyük engeldir. Ataerkil sistemin getirdiği bu ‘doğal’ görülen sosyal yapı kadınları en baştan eşit olmayan bir konuma getirmektedir.

1987 yılında Çankırı’da bir yargıcın, eşinden şiddet gören hamile bir kadının açtığı boşanma davasını, “kadının sırtından sopayı karnından sıpayı eksik etmeyeceksin” sözüne atıfta bulunarak reddetmesi, ülkenin dört bir yanında kadınların tepkisine neden olmuştu. 12 Eylül sonrası ilk kitlesel sokak gösterileri buna karşı düzenlenmiş, dayağa karşı kampanyalar başlatılmıştır. Kadınların her alanda verdikleri mücadeleler ile aradan geçen zaman içinde elbette ki değişen çok şey olmuş, artık yargıçlar kadını aşağılayan bu tür vecibelere atıf yapmamışlardır. Fakat toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren yargı kararlarından tamamen uzaklaşamamıştır. Geçtiğimiz haftalarda küçük bir çocuk, evinden gece vakti kaybolmuş ve ertesi gün komşunun havuzunda ölü olarak bulunmuş, savcı çocuğun annesine dikkatsizlik ve tedbirsizlik sonucu ölüme sebebiyet vermekten dava açılmasını istemiştir. Dava, çocuklarından eşit derecede sorumlu olan her iki ebeveyne değil, sadece anneye açılmıştır. Savcı iddianamede o yaştaki bir çocuğun bakım ve gözetiminin anneye ait olduğunu vurgulamıştır. Çocuğun bakım ve gözetiminin sadece anneye ait olduğu görüşü toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en önemli örneklerinden biridir.

Kadın ve erkek eşitsizliğinin açıkça görüldüğü bir diğer durum da kadına uygulanan şiddettir. Ülkemiz, Kadınlara yönelik hak ihlalleri konusunda dünya sıralamasında ilk sıralarda, kadın hak ve özgürlükleri noktasında ise son sıralarda yer alan bir ülke olmaya bu yıl da devam etmiştir. Türkiye, kadına yönelik yapısal şiddetin en yoğun görüldüğü, kadına yönelik her türlü cinsel ve fiziksel şiddetin dünya ortalamasının çok üzerinde olduğu ve kadının şiddetten bağımsız düşünülemez hale geldiği bir ülke olmaktan kurtulamamaktadır. Kadınların öldürülmediği tek bir günün bile yaşanmadığı günümüzde, kadın cinayetleri hızla artarak bir kadın katliamına, bir cins kırımına dönüşmüştür. Resmi rakamlara göre, son on yılda kadına yönelik şiddet yüzde bin 400 artmış durumdadır. Günde ortalama beş kadın erkekler tarafından katledilmekte, bir o kadarı da ağır yaralanmalara, taciz ve tecavüze maruz kalmaktadır. Her yıl onlarca kadın devlet koruması altında olmasına rağmen katledilmektedir. Tüm bunlar bize bu ülkede, en temel hak olan kadınların yaşam hakkının bile korunmadığının göstergesidir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet aile içi şiddet olmaktan çıkmış ve kurumsal bir yapıya bürünmüştür. Kadına yönelik şiddetin kurumlaşmasına öncülük eden ve toplumsal

cinsiyet eşitsizliğini üreten kurumların başında yargı kurumu gelmektedir. Yargı kurumu erkeklerin lehine verdiği kararlarla, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmenin yanında toplumsal adaleti ciddi anlamda zedelemekte ve meşruiyetini sorgulanır hale getirmektedir. Örneğin kadına yönelik her türlü cinsel ve fiziksel şiddet davalarında, kadının giydiği etek boyunun yapılan ceza indirimlerine gerekçe gösterilmesi, kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran, artıran ve eşitsizliği derinleştiren en önemli örneklerden biridir. Hakeza LGBTİ bireylere yönelik şiddet davalarında sanıklara benzer gerekçelerle ceza indirimi yapılması da aynı bağlamda ele alınmalıdır.

Toplumsal cinsiyetin oluşumunda toplumun kurumları çok önemli rol oynar. Dolayısıyla, erkek egemen sistemi ve onun getirdiği eşitsizlikleri yok etmek istiyorsak kurumsal mekanizmalarda değişiklikler yapmamız gerekmektedir çünkü bu kurumlar ataerkil sistem içerisinde oluşturulmuş ve eril sistemi normalleştirmeye neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil sistem değiştirilebilirdir Bu değişim, yalnızca bireylerin bilinçlenmesi ve değişimi istemeleriyle değil, aynı zamanda toplumsal kurumlarda görev alanlarında bilinçlenmesi, yani kurumsal farkındalık ve bilince sahip olmalarıyla olabilecektir. Bu yönlü dünya örnekleri, kurumsal mekanizmalarda yapılan çalışma ve politikalarla toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada önemli başarılar elde edildiğini göstermektedir.

Türkiye'nin de bu eşitsizliği ciddi anlamda ele alması ve bu yönlü bazı yasal değişikliklere gitmesi gerekmektedir. Bu amaçla yasa uygulayıcıları başta olmak üzere, hukuk alanında hizmet yürüten kurumlarda toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek ve bu yönlü bir bakış açısı oluşturmak amacıyla meslek yasalarında Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin hizmet içi ve meslek eğitiminin bir parçası olarak verilmesine dair iş bu kanun teklifi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde-1: 4954 Sayılı Adalet Akademisi Kanunu'nun 28.ve 29. ve 31.maddelerine bir fıkra eklenerek, hakimler savcılar, avukatlar ve noterlerin meslek öncesi ve meslek içi eğitimlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminin verilmesi ve özellikle kadına yönelik şiddet konusunda bilinçlenmelerini sağlamak amaçlanmıştır.

Madde-2: 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 10.Maddesine bir fıkra eklenerek, hakimler savcılarının, meslek öncesi ve meslek içi eğitimlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusunda bilinçlenmelerini sağlamak amaçlanmıştır

Madde-3: Kanunun yürürlük tarihini belirtmektedir.

Madde-4: Kanunun uygulanmasına dair hükümdür.

**2802 SAYILI HAKİMLER VE SAVCILAR KANUNU VE 4954 SAYILI
ADALET AKADEMİSİ KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 4954 Sayılı Adalet Akademisi Kanunu'nun 28.ve 29. ve 31.maddelerine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı temel alan ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularını içeren eğitim çalışmaları verilir.”

MADDE 2- 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 10.Maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı temel alan ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularını içeren eğitim çalışmaları verilir.”

MADDE 3- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.